

ПОПРАВКИ В РОЗРАХУНКУ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНИХ ВТРАТ ТЕРИТОРІЇ

Прийменко С.А.
Сумський державний університет

Забруднювач платить. Це правило діяло й має діяти. Через викиди в навколишнє середовище забруднюючих речовин страждають не лише реципієнти, визнані багатьма авторами раніше, але й сам забруднювач, який несе економічні збитки в якості прискороного зношення основних фондів, виплатів лікарняних листів своїм робітникам, зменшення рівня основного капіталу через виплати за викиди в межах та понад ліміти та інше. Отже, за впливом на об'єкти сприйняття еколого-економічні збитки можна класифікувати наступним чином:

- аутозбиток ($Y_{\text{ауто}}$) – це вид еколого-економічного збитку, який наноситься самостійно підприємством-забруднювачем тому ж самому підприємству-забруднювачу (сам собі);

- винесений збиток ($Y_{\text{винес.}}$) – це вид еколого-економічного збитку, який наноситься реципієнтам, що розташовані в межах певної території з підприємством-забруднювачем, у результаті чого знижується якість фактору виробництва (від себе іншим);

- внесений збиток ($Y_{\text{внес.}}$) – це вид еколого-економічного збитку, який наноситься підприємству-забруднювачу від інших підприємств-забруднювачів, розташованих в межах певної території (собі від інших).

Таким чином, сумарний еколого-економічний збиток від господарської діяльності підприємства може бути представлений у вигляді формули 1.

$$Y_{\text{підпр.}} = Y_{\text{ауто}} + n \cdot Y_{\text{винес.}} + n \cdot Y_{\text{внес.}} \quad (1)$$

де n – кількість підприємств-забруднювачів, розташованих на одній території з даним підприємством-забруднювачем, які впливають на якість його фактору виробництва або сприймають забруднення на власний фактор виробництва.

Особливістю розрахунку сумарного еколого-економічного збитку від господарської діяльності підприємства-забруднювача щодо внесеного та винесеного збитків є те, що підприємство може впливати на певні фактори виробництва, у той час коли вони на нього ні. Так, наприклад, діяльність Сумської ТЕЦ негативно впливає на якість такого фактору виробництва, як навчальні заклади: захворюваність викладачів та учнів, витрати на медичне обслуговування, заходи індивідуального застереження від забруднення довкілля (фільтри для води) та інше. У свою чергу вплив навчальних закладів на фактор виробництва ТЕЦ дорівнює нулю.

Еколого-економічні втрати від господарської діяльності певного підприємства розраховуються за формулою 2.

$$I_i = \sum B + Y_{\text{ауто}} + Y_{\text{винес.}} \quad (2)$$

де I_i – еколого-економічні втрати i -го підприємства, грн.;

B – сума еколого-економічних витрат підприємства на заходи екологічного спрямування, грн.

Сумарні еколого-економічні втрати території мають бути розраховані з урахуванням як внесених, так і винесених екологічних збитків. Територіальний розрахунок здійснюється в межах певної території, залежно від масштабу забруднення: міста, району, області, країни.

$$I_{\text{тер.}} = \sum B_i + \sum Y_{\text{ауто}} + \sum Y_{\text{винес.}} + \sum Y_{\text{внес.}} \quad (3)$$

У розрахунку суми внесених і винесених екологічних збитків для певної території потрібно враховувати, що величина внесених витрат підприємства x на підприємство y і величина внесених витрат підприємством y від підприємства x є одна і та ж величина, тобто:

$$Y_{\text{винес.}x,y} = Y_{\text{внес.}y,x} \quad (4)$$

Тоді еколого-економічні втрати території мають бути розраховані за формулою 5:

$$I_{\text{тер.}} = \sum B_i + \sum Y_{\text{ауто}} + \sum Y_{\text{винес.}} \quad \text{або} \quad I_{\text{тер.}} = \sum B_i + \sum Y_{\text{ауто}} + \sum Y_{\text{внес.}} \quad (5)$$

Отже, ефективність впровадження екологічних заходів на території має вигляд:

$$e = \frac{\Delta P}{I_{\text{тер.}}} \quad (6)$$

де e – показник еколого-економічної ефективності впровадження екологічних заходів на території;

ΔP – виручка території від впровадження еколого-спрямованих заходів на підприємствах, які функціонують на даній території, грн.;

$I_{\text{тер.}}$ – сума еколого-економічних втрат підприємств, які розташовані на території, грн.